

برنجنسی ۱ غروشدر.

برنجنسی ۱ غروشدر.

مجموعہ مکتوبات

مرکزی ابو السعود جادہ سندہ ۱۸ نومرو لو دکاندہ.
کوندریلہ جگ اوراق معل نامنہ اوراہ کوندریلیدر.
پوسنہ اجری ویرنامش مکاتب قبول اوتغاز.

استانبول ایچون آونہ یازماز. یوزاز ایچی داخل اولدینی
حالدہ خارج ایچون بر سنہک آونہ بدلی — پوسنہ
اجریلہ برابر — یازم عثمانی لیراسیدر.

فی ۴ محرم سنہ ۱۳۰۶ (معارف نظارتک رخصتیلہ ہفتہ درہ بدرقمہ نشر اوتلور) فی ۳۱ آغستوس سنہ ۱۳۰۴

نمونہ انتخاب

— ۲۵ —

راغب محمد پاشا

(قوجہ راغب) عنوان ملیسی ایلہ شہرہ آفاقدہ. کندی
زادہ طبعی اولان :

(بمحمد برجو الامان محمد)

(ممایخاف و فی نوالک راغب)

یتی خاقندہ منقوش ایدی.

دفترخانہ کتبہسندن شوق محمد اقدینک اوغلیدر. (۱۱۱۰)
تاریخندہ تولد ایشددر. اوائل شبانندہ بریادن تحصیل معارفہ
اھقام. برطرفندن دہ — بدرینہ پیرو اولہرق — دفترخانہ دوام
ایدردی. بو اشدہ، حائر اولدینی علو استعداد کندیسینہ بین
الاقربان برتبہ امتیاز ورمش ایدی.

ثمرہ تمیز اولہرق اولار روان والیسی عارفی احمد پاشانک
مکتوبجانی خدمتندہ، ثانیاً تبریز جہتی سرعسکری علی پاشانک
معیتندہ دفتر امینی وکالتندہ بولندقدن صکرہ (۴۰) دہ روان
دفتردارای اولمشدر.

بر سنہ صکرہ استانبولہ عودتندہ رئیس الکتاب وکالتیلہ
وتیار وزامت توزویی خدمتیلہ ہمدانہ اعزام ایدلدی. (۴۳) دہ
(آئی مقابلہسی) پایسنہ علاوہ بغداد دفتردارلغہ تعیین بیورلدی.
(۴۶) دہ ینہ درسعادہ کلچہ مالہ تذکرہ چیلکنہ رونق بخش
اولدی.

(۴۸) دہ عہدسنہ اضرورم سرعسکرلکی تفویض اولنان
سابقا بغداد والیسی احمد پاشا معیتندہ ینہ ریاست وکالتیلہ اردو
دفتردارلغہ نصب اولندی.

تکرار دار الخلافہ کلدکن و (عجم الجلیباری مکالمہسی) کی
بر قاج مهم مأموریتندہ دہا بولندقدن صکرہ (۴۹) رمضانک
ایکجی کونی صدارت مکتوبجانیغہ نقل اولقلہ برابر رئیس
الکتاب مصطفی افندی ایلہ (نمبراوه) مکالمہسنہ مأمور ایدلدی.

مکتوبجیلقدہ خدمات سابقہسینی تنور ایدہجک صورتندہ
ادارہ امور ایدلرکندن (۵۳) ذی القعدہسی واسطندہ مصطفی
اندینک یرینہ رئیس الکتاب اولدی.

(۵۷) ربیع الاولی واسطندہ رتبہ وزارتہ مصر والیکتنہ
تعیین قیلندی.

اورادہ درت بش سنہ غایت مدبرانہ برصورتندہ ایفای وظیفہ
ایلدکن صکرہ :

(کلال کلدی تصرفندن ام دنیایی)

(یتروشوا قاهرہ نک قہری عزم روم ایدلم)

دیکہ باشلادینی صرہلرہدہ نشانجیلک ایلہ عتبہ علیاہ دعوت
بیورلدی.

(۶۰) ذی القعدہسنندہ آیدین محصلی اولدی. (۶۳) ذی
القعدہسنندہ اورادن صیدا منصبہ نقل بیورلمش ایکن رقبہ ایلاننہ
تحویل اولندی.

صیدایہ نقلندن بدرجیہ قدر دلکیر اولدیغندن :

(کوزی آیدین رقیق تیرہلدی کوکب جتیم)

(سواد شام غمی سودیکم صیدا ندر شدی)

یتی حاوی اولان غزل شکایت آمیزی سولش ایدی.

(۶۸) شوالی اوائلندہ صدر سابق عبد اللہ پاشایہ خاف
اولوق اوزرہ والیکلہ رقدن حلبہ کتدی. (۷۰) ربیع الآخرینک
اون بشندہ شام ایاتی وامیر الحاجاق ایلہ مبشر اولدینی خالدہ
یکرمیسندہ سخدار شہریاری واسطہسلیہ مصطفی پاشانک یرینہ
مسند صدارتہ دعوت بیورلدی. جادی الآخرہ نک سکرنجی
کونی درسعادہ مواصلتہ اوتندن بری اثبات لیاقت ایدہ کلدیکی
مقام سامیہ قاعد اولدی.

زمان سلطان عثمان ثالث زمانی ایدی. مؤخر سلطان مصطفای
ثالث دوری حلول ایتمکلہ قوجہ راغبک یر اقبالی تمامیلہ ضیا.
باش اولغہ باشلامش، حتی شہریار مشارالیکلہ خواہر سعد
اختری صالحہ سلطانہ اقتزان ایلہ شرف صہرت سنہیہ دخی
نائل اولمشدر.

تاریخک شہادتیلہ ثابت اولدینی اوزرہ بش آئی سنہ بلا
انفصال دوام ایدن مدت صدارتندہ دولت عثمانیہ پک بیوک
خدمتار ایشددر. کندیسینک غیبیتندن صکرہ :

(مثال حشو مصرع فیضی یوقدر ہرتنک طرفک)

(طوتار یرکسہ صدرہ راغبک اما یرین طوتماز)

مائی میدانہ چقدیغندن بوخدمتارک بیوکلیکی دہا زیادہ تقدیر
اولمشدر.

(۷۶) رمضان اوائلندہ آخر صورتندہ خستہ لندیکندن
امور دیوانی نشانجی حمزہ پاشایہ تفویض ایش ایدی. شہر
مغفرتک یکرمی درنجی کونی ارحال ایشدی. مدت عمرندہ

راغب اکثر اشعار منجبه سی حفظه شایان حکیمانه سوزلرد. هج برشاعر من بوبوله کندبسی قدر اثر موفقیت کوسترمه مامشدر دینبیله بیایر. طبعی مألوف حکمت اولدیفندن عاشقانه، رندانه ابیاتی بالنسبه آزدرد.

شعری تکفله سوبار، فقط (سامی) کی لطافتدن خالی براقاز. (نابی) کی (ارسال مثل) ه مائلدر. بوده آثار ایران ایله اشتغالندن، خصوصیه (صائب) امتثالندن ایلری کلیر: (حسدکه راغبه هپ فکر صائبانه دوشر)

دیور.

صائی تقدیر و تقلید ایدیشه برشی دینبیله مسه بیله (شوکت) کی صرف خیالات ایله اوغراشانلره کوستردیکي تمایل جالب نکلدر. دیواننده سوسمز بعض تصوراته تصادف اولنسی بو تمایلات نینجندرد. شوکتک:

(صفای جوهر جاهای آگاه از بدن باشد)
(کل آینه را خاکستر گلخن چن باشد)

و:

(خدا یا دنک تأثیری کرامت کن فغانم را)
(زوج اشک بابل آبد بخت زبانه را)

مطلعی غزلارینی تخمیس ایتشدرد. دیمک که بکشن. حال بوکه اول امرده بومطالعاردن معنای صحیح چیقارمق، یاخوده چیقاریله حق معنادن ذوق آلق اشلادفدن بشقه برصورتله قابل اوله ماز. باشانک فارسی به شدت انتسابی بولسان اوزره سونلش اولدینی غزللردن آکلاشیلر:

(باز تیغ ما کند خون کریم آخر بر سرش)
(با کسی هرگز مبدا انتقام ما نصیب)

بی بی مالا الک کوزل عد اولنان ابیات فارسیه سندن اولق اوزره مشهوردر.

عمریده اولان قوتنک درجه سی ایسه ازجهله منشأ سنده مقید تقاریض عربیه کوستر. بونله شو بوله وضع امضا ایتشدرد: «کتابه الفقیر الی آلاء ربه ذی المواهب محمد المدعو بین الوزراء بالرأب».

راغب معاینه تقلیددن، الفاظده مسامحیدن برآزدها متعاشی بولیدی ترکی اشعارینک قسم اعظمی انتخابه شایان کو. ریلوردی. شمیدکی حالیه دخی منجبتده دیوانه معادل طوتیله. بیله جک بردیوان هان بولنه ماز.

(وصل عین) ی خوش کورد. مثلا:

(کورن دیمزی کستانک عکسی جوده)
(چنده کوردیکمز وار بزم در آب کتاب)

دیر.

جمع ایتش اولدینی کتب نفیسه ایچون قوسقه ده انشا ایتدردیکی کتبخانه ایله چشمه و سبیلک یانسنده آماده ایلدیکی مرقدہ دفن ایلدی. وفاتی ختام انشا آتی تعقیب ایتشدرد.

مرتب دیوان ومنشأ نیله (سفینه الراغب) نامنده مباحث فنون شتایی مشتمل مجله حایله سی متداولدر.

(راغب پاشا مجموعه سی) عنوانیه یاد اولنان یازمه مجموعه نفیسه سی باغچه بوسنده واقع کتبخانه جمیدده محفوظدر. آره صره زیارتیه مستفید ومنتشر اولبورز. بعض اوراقلک کم بیایر هانکی وجدانسر طرفندن قویاریلوب آشیرلش اولسی جای تأسفدر.

برده (رساله عروض) ی وار ایش. کندکی کتبخانه سنده موجود اولدینی روایت اولنان بو اثری کی یدوب کورمه هنوز موفق اوله مدق.

راغب پاشا سیاسیاچه (وزیر حکیم) نامی آتش اولدینی کی ادبیاچه دخی (شاعر حکیم) عنوانی قازانمشدر.

اسکی صدر اعظم لر ایچنده کندینه مخصوص بروقع طوموش اولان مشارالیه ایدامن، شعرامن آره سنده ده بر مقام عالی احراز ایتشدرد.

منشأئی انقلاب زمان ایله اهمیتنی محافظه ایدم مامش ایسه ده اشعار حکیمانه سی قیتدن دوشمک مخاطره سندن مصون بولنقدرد. برخیلی ساخانی (امثال) صره سته یکم شدرد. مثلاً محض حکمت اولدینی مسلم اسافل واعالی اولان:

(شجاعت عرض ایدرکن مرد قبطی سرفتن سوبار)

مصراعنی صره سی کلدیکه هرکس ایراد ایدر.

زمانمزه جریان ایدن لطائف ادبیه دندزکه بخارالی اولق ادعاسنده بولنور عبد الغفار نامنده ذکی، فقط مکثیر بر ذات بر محفل ظرافتده کندیسنه متعلق بر بحث آچهرق تعداد مفاخر و موافقاته باشلاوب لاقیردینی فوق الحد اوزاندینی حالده اوراده بولنانلردن کیسه لطفیه بولالو اولسون حرف واحد سونامش ایکن کوه. زه نهایت یوریلر ق سکوت ایدراجت حضاردن بری «جناب حق قوسقه ده دفین خالک عطر ناک اولان ذانه رحمت ایلسون!» دیمسیله عبد الغفار وسائر حضار قائلک مرادی:

(شجاعت عرض ایدرکن مرد قبطی سرفتن سوبار)

مصراعنی اخطار اولدینی آکلا یوردرکنلردن مجلسه بر خنده عمومی عارض اولمشدر. آکلامی مصراعک درجه شهرتی! ایسته بویه شیلر باشانک:

(اگر مقصود اثره مصرع برجسته کافیدر)

ادعاسنی تصدیق ایتدیرد.

از جمله :

(سر آغاز ایدله که بخانه بلبل رونق کلدن)

(زمده قلقل مینا ملک کیفین سویار)

پیتنه کوردلیکی وجه ایله تحریک ساکی تجویز ایدر .

(صفحه دلار اولوب شیرازه بند اتفاق)

(فن پرزور تراکنده کتاب اولمش سکا)

پیتنه اولدینی کبی (صفحه دلار) قیلندن اولان تعیریاتی قوللانیر .
(کون بکون) ی بیله شو مطالعه استعمال ایتش :

(طفلدن کیتدیکه اول مهر و کلیر آختنیر)

(کون بکون آرتار فروغ حسنی ماهیتنیر)

تقدیم وتأخیر کلمات خصوصنده ایجه لایالیدر . مثلاً :

(خیلی دمدر آادی طوئدی زانف دلبردن صبا)

(سن ده وار عشاق ایچون برتازه تل ای شانه آت)

پیتنه باقلسه ایکنجی مصرعده کی تقدیم وتأخیرک نظمده دخی تجویز
ایدیله جک شیلردن اولدینی کوریلور . «ای شانه سن ده وار
عشاق ایچون برتازه تل آت» عبارده سنک بوصورته تحویلی «تل
قیرمق» قیلندن عد اولنه بیلیر .

(کورسه اغیار ایله جاناسنی همزم شراب)

(عاشقک باغری کباب تب غیرته دوز)

پیتندهده بوهجنت نظر دفته مصادف اولور .

مع مافیه مشار الیهک علو قدری دیواننک دواوین سائر
ایله تعلیقده ظاهره جبقار . هر سوزی لفظی ، معنوی عیوبدن
عاری اولهرق سونلک نیمه میسر اولوش ؟
(مسامحات راغب) عنوانی رساله منک انتقاداتی حاوی اولان
قسمی ایلریده مجموعه منزه درج ایدیه جکدر .

مشار الیهک بعض اشعار منتخبیسی :

یتلر

§ خوشه والی ایله شهرته ایکن عالم آب
بولدم صفوتی دوشدی همساز بکا§ رهنا لازم دکلددر اولسون رهن همان
خضرم محتاج اولماق محض هدایتدر بکا§ فروزان ایتسه بر شعی سپهر ایلر برن خاموش
ویرد زمه صفا پروانه یی تکدیر ایدر مهتاب

§ صریر خامه صافه اصطلاحاته بوغلمله

ایدر بی چاره داتم شیوه کتایدن فریاد

§ حسنی بالا تر ایدر جامه دوشنجه چسبان

نوعروس سخته رونقی تعبیر ویرر

§ ناقص اولماز فیض ذاتی تلقی ایامدن

باده تلخ اولدجه آرتار انار نار نشیمسی قوتلنیر

کاسه لبریز فغفور اولسده ویرمز صدا

ثروت افزایش بولجه اغنیا خستلنیر

§ املدن اولدینغیز بویه دور بزندنر

دکل فلکده رخاوت قصور بزندنر

§ اضطراب ناهنکام ایستیز تحصیل کام

موقعنده بی تکلف کار کندنر کوستر

§ میان کفت و کوده بدمنش ابهام ایدر قبح
شجاعت عرض ایدرکن مرد قبطی سرفتن سویار

مواقفدرینه البت مزاجه شیوه حکمت

طبییک اولسده کدبی مرایضک سختن سویار

§ الفت تن پروران ایلر کرانجان آدمی

بستر نرم اوزره خواب خفتکان سنگین اولور

§ حقیقت اهله توفیق رهنا یتیشیر

بو بولده سالکه خضر ایستیز خدا یتیشیر

§ لایالی وضع راحت بخشه مانعدر خرد

بونده حسمر تکش اولور ذوق جنونه هوشلر

§ دوشنده پریشان کورملی زانف سیاهن

هپ کوردیکی دوش عاشق زارک قاریشقدرد

§ بخت اولمیجه حسن طبیعت نه بی مفید

صائبده اولسه خلق خطا سن آردار بولور

§ سو بسو سوق ایلمن هپ سائق تقدیر در

کیسه منک دستنده یوق راغب عنان اختیار

§ اهل تقلید ایله روشندل ایدرمی الفت

برک کلغیجه تصویرده شبنم می اولور

§ آفندی ! طمن ایدنک عقلی وارمی مجنونه

کروه اهل هوی ایچره برمی بییک دلی وار

§ آزادکان قید امل سرفراز اولور

ناز ایلسون سپهره اوکیم بی نیاز اولور

§ کران کز وقاری اهل فیضک مستفدانه
 سیوی باده مخموران شوقه بار دوش اولماز
 § لباس نوبتوله ای اولان آرایش مائل
 کالکدن خبر ویر یکمسه سندن احتشام آلاز
 § اولیان مایه فیض ازلیدن سرباب
 آب خضری ینه خضر اولسده رهبر بوله ماز
 § محرک دل اولور دلربایه محتاجز
 زمان ضعف قوادر عصایه محتاجز
 دم مسیعدن ایسهک رجای همت دیر
 بو دیر که نه زده دعایه محتاجز
 § زخم تیغ و تیره کرمسه کوکسن مغفر
 باشی اوزره یری شجیان آکا بی جا ویرمن
 § جیقمده جر و جلایه کر امتارک صوکی
 راغب فریب خورده زهاد اولورمی یز
 § نه قصر دلکش کلشن نه سخن باغ آراز
 شو تنکنده هان کوشه فراغ آراز
 رضایه حکم قضاده موافقز اما
 بر آزده مذهب انصافده مساع آراز
 § فروغ حسنه باق صیت بلند عشق سیر ایله
 هزاران اولسه کل بر بلبل شیدا یرین طوتماز
 § فیض حقدیر اثرک باغی اسباب دکل
 دست جنیده نکین مهر سلیمان اولماز
 § دکل تدبیر ایله بر فرد قادر محو و اثباته
 سطور نسخه تقدیره کیدر خامه اویدرمش
 § روشنی پیرویدر تیرکی ایامک
 عقبندن ایریشیر فیض صباح آفشامک
 § جهان آلابشندن دستشوی اول راحت ایسترسهک
 قناعت دامن الدن براقه نعمت ایسترسهک
 § خلاف طینتدر طبع احبابه کدر ویرمک
 دکلدیر مشریم مانند صها ددرسر ویرمک
 § یک ده ویرله غفلته ای مست عز و ناز
 مکر زماندن حذرک یوقیدر سنک
 بارینی کردن احبابه ایدنلر تحمیل
 نه قدر اولسه سبکروح اولور البته تقیل

وار ایسه برهنرک عرض ایله اثبات ایله
 اوله ماز محض مباحات بودعوا یه دلیل
 § حلاوتیاب اولورمی نعمت الوان دنیادن
 دهن شوی اولیانلر بوس دامن مدارادن
 هوای نفسدن سرمایه عزتدر استغنا
 عزیز اولمازدی یوسف چکمه دامن زلیخادن
 § اگر مقصود اثرسه مصرع برجسته کافیدر
 عجب حیرتدهم بن سد اسکندر خصوصنده
 § کبار دولتی هم مشرب پیر مغان بولدم
 قصیده دیکله منلر راغب آلازلر غزل ویرمه
 § برکهر طوقنسهک تلنه ساز درونک
 بیگ درلو نوازشله دوزلار بوزیلنجیه
 § خرقه پوش خانقاه بی نیازیدر دلم
 ایلیم راغب مدارا شیخده درویشده
 § می کلکونه رونق بخش اولور شفافی مینا
 ویرر رنگین ادایی طبع نازک تازه مضبوطه
 § کیمده وار یارای عرض مدعا ای تندخو
 آه حسرتدن تنالر بدیدار اولسه
 § بضاعه قالماز ایدی افتخار مخدومه
 فرو نهاده اولنسه اقدی زاده لکی
 § کیمدرای شوخ عجب مظهر لطفک بیلسم
 باقدم احوال رقیبه اوده مأیوس کی
 § آهندن اولسده فلکک چک کانی
 جگمه فلکده سفله لک امتنانی
 § دشمندن اخذتار کی واری برصفا
 راغب بودوقه آه مروت قوماز سنی
 § طرفه دکان حکمدر بو کهن طاق سپهر
 نه آراسهک بولنور درده دواند غیری
 ینه هجمنسی ایدر آدمه راغب حسدی
 رشک ایدرمی سکا کیمه وزرادن غیری

